

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
AUDITO KOMITETAS**

**SPRENDIMAS
DĖL ATLIEKAMOS PERTVARKOS ŽEMĖS NAUDOJIMO, VALDYMO IR
DISPONA VIMO JA SRITYJE**

2022 m. birželio 8 d. Nr. 141-S-4
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetas,

vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo statuto 59¹ straipsniu;

pabrėždamas, kad Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą konstatavo, kad valstybės turtas nėra savitikslis, bet turi duoti naudą visuomenei ir turi būti tausojamas, nešvaistomas, racionaliai tvarkomas; įstatymai turi saugoti visų savininkų nuosavybės teises, taigi ir valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, nuosavybės teises; neleidžiamas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų valdomas, naudojamas, juo būtų disponuojama taip, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai ir šis turtas netarnautų viešajam interesui, visuomenės poreikiui, tautos gerovei;

suprasdamas ir palaikydamas vykdomos reformos tikslus, tačiau akcentuodamas, kad tokios reformos turi būti atliekamos atsakingai ir kokybiškai, turint nuoseklią koncepciją, nuolat bendradarbiaujant su susijusiomis ir priežiūrą atliekančiomis institucijomis, socialiniais partneriais, taip pat aptariant planuojamus pokyčius su visuomene;

reikšdamas susirūpinimą, kad yra planuojama esminė pertvarka, kurią įgyvendinant numatoma keisti žemės politikos formuotoją, spręsti susijusių pavaldžių institucijų atliekamų funkcijų ir atsakomybių persikirstymo ir jų pavaldumo klausimus, daugiau teisių valdant valstybinę žemę suteikti vietos savivaldai, tačiau šios pertvarkos kaštų – naudos analizė neatlikta, pertvarkos poreikis nėra pagrįstas duomenimis ir aiškiais skaičiavimais, nors atliekant esminius pokyčius valstybėje tokia analizė privalo būti atlikta;

atkreipdamas dėmesį į tai, kad Žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1625 nuostatose pilnai neatskleidžiami visi planuojami atlikti procesai, ir nurodoma, kad jie bus išgryninti ir teisiškai sureguliuoti antrojo pertvarkos etapo metu;

akcentuodamas, kad antruoju pertvarkos etapu planuojamas atlikti itin didelis darbų mastas: sisteminė valstybinės žemės priežiūros ir kontrolės funkcijų bei Nacionalinės žemės tarnybos atliekamų funkcijų, vykdomų procedūrų analizė; teisinio reguliavimo tobulinimas; procesų optimizavimas; identifikavimas valstybės poreikiams reikalingos valstybinės žemės, kuri neperduodama patikėjimo teise naudoti savivaldybėms; miestų teritorijoje esančių valstybinės žemės plotų identifikavimas ir perdavimas

savivaldybėms patikėjimo teise ir kiti darbai, kuriuos atlikti reikalinga nuosekliai, tinkamai, laiku, kokybiškai ir bendradarbiaujant su suinteresuotomis institucijomis;

įvertinęs, kad iš Nacionalinės žemės tarnybos teikiamų 52 administracinių paslaugų pilnai skaitmenizuota tik 14, o didžioji dalis valstybės ir savivaldybių institucijoms bei piliečiams reikalingų dokumentų (žemės sklypų suformavimo ir privatizavimo bylos, išduoti sutikimai ar leidimai naudotis valstybine žeme ir kt.) vis dar neskaitmenizuoti ir saugomi šios tarnybos teritorinių skyrių archyvuose;

n u s p r e n d ž i a:

1. Prašyti Aplinkos ministerijos, tobulinant atitinkamus įstatymų projektus, juose įtvirtinti nuostatas, apibrėžiančias:

1.1. valstybinių žemės ūkio paskirties žemės sklypų perdavimo valdyti patikėjimo teise valstybės įmonei Žemės informacijos centrui etapus, procesus, apribojimus ir kitas reikalingas sąlygas;

1.2. valstybinės žemės sklypų, kuriuos savivaldybės turėtų teisę suteikti nuomai ir panaudos pagrindais kitiems asmenims, ploto dydžių ir (ar) vertės nustatymo ir (ar) kitus kriterijus;

1.3. tikslus, kurių siekiama išnuomojant valstybinės žemės sklypus be aukciono;

1.4. priežastis ir kriterijus, kuriais remiantis priimamas sprendimas, kad valstybinės žemės nuoma dėl statinių ar įrenginių nenaudojimo neatitinka valstybinės žemės nuomos sutarties sudarymo sąlygų;

1.5. terminą, per kurį turi būti pašalinamos reikšmingos aplinkybės, trukdančios sudaryti valstybinės žemės nuomos sutartį, reikalingą ant jos stovintiems statiniams ar įrenginiams eksploatuoti;

1.6. aiškią tvarką, apimančią procesus, kriterijus, įvėčius, parametrus ir atitinkamus ribojimus, kurių reikia per vienerius kalendorinius metus žemės ūkio paskirties žemės keitimo savivaldybės teritorijoje, mastui apskaičiuoti;

1.7. valstybinės įmonės Žemės informacijos centro patikėjimo teise valdomų ir išnuomotų valstybinės žemės ūkio paskirties žemės sklypų nuomos santykių užbaigimo procesus, kai pakeičiama šių sklypų paskirtis;

1.8. Specialiųjų tyrimų tarnybos žemės naudojimo srityje atliktose korupcijos rizikos analizėse pateiktus, tačiau vis dar neįgyvendintus siūlymus, susijusius su valstybinės žemės valdymu, naudojimu ir disponavimu ja.

2. Prašyti Aplinkos ministerijos, tobulinant atitinkamus įstatymų projektus išsamiai apsvarstyti ir įvertinti, ar šio sprendimo 2.1 – 2.11 papunkčiuose nurodyti procesai yra aiškūs ir nuoseklūs ir realizuoti, nėra dubliuojamos funkcijos, užtikrinamas kontrolės mechanizmas ir numatoma aiški funkcinė atsakomybė, taip pat įvertinti, ar šie procesai tinkamai reglamentuoti teisės aktuose, o nustačius išsamesnio reguliavimo poreikį, inicijuoti ir (ar) atlikti reikiamus teisės aktų pakeitimus ar jų papildymą:

2.1. atlyginimas žemės savininkui ir (ar) kitam naudotojui už privačios žemės sklypą, paimamą visuomenės poreikiams, ir patirtas investicijas į jį;

2.2. kompensavimas už valstybės išperkamus ant valstybinės žemės pastatytus statinius ar įrenginius, kurie nenaudojami pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą jų tiesioginę paskirtį ir neatitinka valstybinės nuomos sutarties sudarymo sąlygų;

2.3. žemės naudojimo valstybinė kontrolė ir jos atlikimo terminai;

2.4. Nacionalinės žemės tarnybos atliktinos savivaldybių ir valstybės įmonės Žemės informacijos centro, kaip valstybinės žemės patikėtinių priežiūra ir kontrolė, jos procesams atlikti numatyti terminai ir reikalingų duomenų gavimo procesai;

2.5. savivaldybių administracinės priežiūros proceso apimtis, Nacionalinei žemės tarnybai pradėjus vykdyti savivaldybių ir valstybės įmonės Žemės informacijos centro, kaip valstybinės žemės patikėtinių priežiūrą ir kontrolę;

2.6. patikėtinių valdomos valstybinės žemės perdavimas Nacionalinei žemės tarnybai, atkuriant piliečių nuosavybės teises į miesto ir kaimo gyvenamojoje vietovėje esančią žemę;

2.7. valstybinės žemės patikėjimo teisių įregistravimo Nekilnojamojo turto registre išlaidų kompensavimas;

2.8. atsiskaitymas su kreditoriais valstybei paveldėjus žemės ūkio paskirties žemę;

2.9. savivaldybės patikėjimo teisės įforminimas valstybei įgijus nuosavybės teisę į miesto teritorijoje esančią žemę;

2.10. žemės konsolidacijos projektų tikrinimas;

2.11. valstybinės žemėtvarkos planavimo dokumentų priežiūra.

3. Prašyti Aplinkos ministerijos:

3.1. atlikti planuojamos pertvarkos kaštų – naudos analizę ir jos rezultatus iki 2022 m. gruodžio 31 d. pateikti Seimo Audito komitetui, suinteresuotoms institucijoms ir pristatyti visuomenei;

3.2. 2022 m. gruodžio mėn. pristatyti Seimo Audito komitetui atliekamos pertvarkos eigą, kylančias problemas ar identifikuotas rizikas, lėtinančias šios pertvarkos įgyvendinimo tempus, taip pat šio sprendimo 1 ir 2 punktuose išdėstytų nuostatų įgyvendinimo eigą;

3.3. viso proceso metu nuosekliai ir aktyviai bendradarbiauti su suinteresuotomis institucijoms, užtikrinant kokybiškos teisėkūros tikslus.

4. Atsižvelgiant į tai, kad tik dalis Nacionalinės žemės tarnybos dokumentų, vykdomų procesų ir teikiamų administracinių paslaugų skaitmenizuota, todėl dažnu atveju valstybės ar savivaldybių institucijoms bei piliečiams reikalingi dokumentai teikiami popieriniu būdu, prašyti valstybės politiką žemės tvarkymo ir naudojimo srityje formuojančios Žemės ūkio ministerijos kartu su Aplinkos ministerija, kaip galimai būsimu šios srities politikos formuotoju, imtis lyderystės ir užtikrinti, kad Nacionalinė žemės tarnyba numatytų priemones bei būdus tarnybos dokumentų ir administracinių paslaugų skaitmenizavimo procesams spartinti, bei apie numatytas priemones ir jų įgyvendinimo terminus iki 2022 m. gruodžio 31 d. informuoti Seimo Audito komitetą.